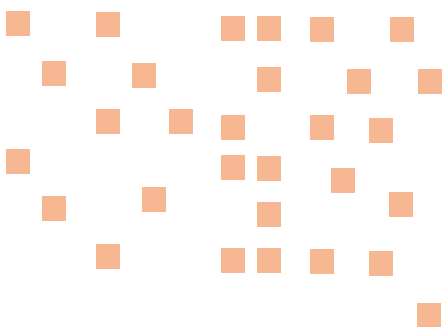

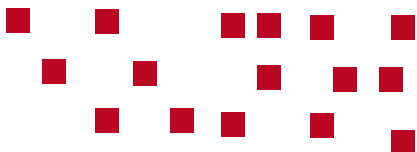
TAJLANDIA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej

DPU-WIKP-424/98/2025
25.02.2025

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Tajlandii

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: ok. 70 mln.^[1]

Skład etniczny: Tajowie 97,5%, Birmańczycy 1,3%, inni 1,1%, nieokreśleni ok.0,1% (dane z 2015 r.).^[2]

Skład religijny: Buddyści 92,5%, muzułmanie 5,4%, chrześcijanie 1,2%, inni 0,9% (w tym animiści, konfucjaniści, hinduiści, żydzi, sikhowie i taoiści) (dane z 2021 r.).^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Monarchia tajska istnieje od XIII w. W 1932 r. w wyniku bezkrwawej rewolucji państwo przekształciło się w monarchię konstytucyjną.^[4]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Tajlandia jest podzielona na 75 prowincji (*changwat*), które są zebrane w 5 grup prowincji według lokalizacji. Istnieją również 2 specjalne zarządzane dystrykty: stolica Bangkok (*Krung Thep Maha Nakhon*) i Pattaya, z których Bangkok jest na poziomie prowincji, a zatem często liczony jako 76. prowincja.^[5]

Każda prowincja jest podzielona na dystrykty (*amphoe*), a dystrykty są podzielone na podokręgi (*tambon*). Od 2006 roku istnieje 877 dystryktów w kraju i 50 dzielnic Bangkoku (*khet*). Niektóre części prowincji graniczących z Bangkokiem są również określane jako Wielki Bangkok (*pari monthon*). Prowincje te obejmują Nonthaburi, Pathum Thani, Samut Prakan, Nakhon Pathom i Samut Sakhon. Nazwa stolicy każdej prowincji (*mueang*) jest taka sama jak nazwa prowincji. Na przykład stolicą prowincji Chiang Mai (Changwat Chiang Mai) jest Mueang Chiang Mai lub Chiang Mai.^[6]

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

⁵ Thailand Embassy, Administrative divisions, <https://www.thailandembassy.org/administrative>

⁶ Thailand Embassy, Administrative divisions, <https://www.thailandembassy.org/administrative>

76 prowincji i 1 gmina*: Amnat Charoen, Ang Thong, Bueng Kan, Buri Ram, Chachoengsao, Chai Nat, Chaiyaphum, Chanthaburi, Chiang Mai, Chiang Rai, Chon Buri, Chumphon, Kalasin, Kamphaeng Phet, Kanchanaburi, Khon Kaen, Krabi, Krung Thep* (Bangkok), Lampang, Lamphun, Loei, Lop Buri, Mae Hong Son, Maha Sarakham, Mukdahan, Nakhon Nayok, Nakhon Pathom, Nakhon Phanom, Nakhon Ratchasima, Nakhon Sawan, Nakhon Si Thammarat, Nan, Narathiwat, Nong Bua Lamphu, Nong Khai, Nonthaburi, Pathum Thani, Pattani (Patani)^[7], Phangnga, Phatthalung, Phayao, Phetchabun, Phetchaburi, Phichit, Phitsanulok, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Phrae, Phuket, Prachin Buri, Prachuap Khiri Khan, Ranong, Ratchaburi, Rayong, Roi Et, Sa Kaeo, Sakon Nakhon, Samut Prakan, Samut Sakhon, Samut Songkhram, Saraburi, Satun, Sing Buri, Si Sa Ket, Songkhla, Sukhothai, Suphan Buri, Surat Thani, Surin, Tak, Trang, Trat, Ubon Ratchathani, Udon Thani, Uthai Thani, Uttaradit, Yala, Yasothorn.^[8]

Mapa. Podział administracyjny Tajlandii.^[9]

⁷ W tekście stosuje się dwie wersje nazwy Pattani/Patani. W przypadku jednostki geograficznej: Pattani, w przypadku organizacji malajskich zgodnie z oryginalnym malajskim zapisem - Patani.

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

⁹ ASE/ANUP, Administrative divisions map of Thailand 2002, <https://aseanup.com/free-maps-thailand/>

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Głową państwa i zwierzchnikiem sił zbrojnych w Tajlandii jest król. Król posiada organ doradczy w postaci sekretnej rady, którą sam powołuje. Zgodnie z konstytucją Tajlandii, rada musi składać się z nie więcej niż 18 członków i jest kierowana przez przewodniczącego rady. Członkowie rady nie mogą być członkami żadnej partii politycznej.^{[10][11]}

Od 01.12.2016 r. władzę w Tajlandii sprawuje król **WACHIRALONGKON (Vajiralongkorn)**.^[12]

Rząd i premier. Władza wykonawcza należy do gabinetu z premierem na czele. Premiera (który musi mieć poparcie co najmniej połowy członków Izby Reprezentantów) oraz ministrów mianuje król.^[13]

Premierem od 18.08.2024 r. jest **PHAETHONGTHAN Chinnawat (PAETONGTARN Shinawatra)**.^[14]

Parlament i wybory parlamentarne. Władza ustawodawcza należy do 2-izbowego Zgromadzenia Narodowego.^[15]

W skład **Izby Reprezentantów (Saphaphuthan Ratsadon)** wchodzi 500 posłów wybieranych w systemie mieszanym. Kadencja posłów trwa 4 lata.^[16]

Ostatnie wybory do Izby Reprezentantów odbyły się 14 maja 2023 r. Zwyciężyła w nich partia **Move Forward** zdobywając łącznie 151 mandatów i stając się największą partią w parlamencie. Drugie miejsce, ze 141 mandatami zajęła partia **Pheu Thai**, trzecie Bhumjaithai – 71 mandatów.^[17]

Kolejne wybory do Izby Reprezentantów przewidziane są na maj 2028 r.^[18]

Członkowie **Senatu (Wuthisapha)**, który aktualnie składa się z 200 mandatów są powoływani/wybierani niebezpośrednio na 5-letnią kadencję. Członkowie muszą reprezentować różne grupy zawodowe.^[19]

¹⁰ Royal Thai Embassy, Canberra, Australia, Monarchy of Thailand, <https://canberra.thaiembassy.org/th/content/monarchy-of-thailand?cate=642bbc7597c1f2274b022853>

¹¹ The Nation, Some facts about the Provy Council of Thailand, 01.12.2023, <https://www.nationthailand.com/thailand/general/40033403>

¹² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

¹³ PWN, Tajlandia, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Tajlandia-Ustroj-polityczny:4575504.html>

¹⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

¹⁵ PWN, Tajlandia, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Tajlandia-Ustroj-polityczny:4575504.html>

¹⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

¹⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

¹⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

¹⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

Ostatnie wybory do senatu odbywały się w okresie od 06.09.2024 do 26.09.2024.^[20]

SYSTEM PRAWNY

W Tajlandii obowiązuje system prawa cywilnego z wpływami prawa zwyczajowego.^[21]

KARA ŚMIERCI

Kara śmierci jest zasądzana i wykonywana w Tajlandii. Art. 289 Kodeksu karnego wymienia następujące przestępstwa skutkujące karą śmierci:

Ktokolwiek popełnia morderstwo na:

- wstępnym (rodzic, dziadek);
- funkcjonariuszu podczas wykonywania swoich funkcji lub z powodu wykonywania lub pełnienia swoich funkcji;
- osobie, która pomaga urzędnikowi w wykonywaniu jego funkcji lub z powodu faktu, że taka osoba będzie pomagać lub pomagała wspomnianemu urzędnikowi;
- drugiej osobie z premedytacją;
- drugiej osobie poprzez stosowanie tortur lub aktów okrucieństwa;
- drugiej osobie w celu przygotowania lub ułatwienia popełnienia innego przestępstwa;
- drugiej osobie w celu uzyskania korzyści nabytej w wyniku innego przestępstwa, lub
- w celu ukrycia innego przestępstwa lub ucieczki przed karą za inne popełnione przez niego przestępstwo, podlega karze śmierci.^[22]

Kara śmierci może być również wymierzona za handel/produkcję/posiadanie narkotyków z grupy 1 (w Tajlandii narkotyki dzieli się na 5 grup) tj. heroiny na podstawie Ustawy o narkotykach (Narcotics Law) z 1979r.^[23]

²⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

²¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

²² Thailand Law Library, Murder Death (Sections 288-294), Criminal Code, <https://library.siam-legal.com/thai-law/criminal-code-murder-death-sections-288-294/>

²³ Nishimura and Asahi, New Classification of Narcotics Under Category 5 of the Narcotics Code, <https://www.nishimura.com/en/knowledge/publications/20220301-32796>

Według ostatniego raportu Amnesty International dotyczącego kary śmierci, w 2023 r. w Tajlandii, wydano 123 orzeczenia kary śmierci, zaś skazanych do końca 2023 r. było 325 osób.^[24]

Ostatnia egzekucja miała miejsce 18.06.2018 r., a osoba stracona została skazana na karę śmierci za ciężkie morderstwo. Egzekucja ta była pierwszą od niemal dziesięciu lat. Tajlandia wykonuje wyroki śmierci przy użyciu śmiertelnego zastrzyku.^[25]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Tajlandii w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 57 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. liczba wszystkich ofiar wyniosła 49.^[26]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo w Tajlandii odpowiadają Królewskie Tajskie Siły Zbrojne (Kongthap Thai), w których skład wchodzi: Królewska Tajska Armia (Kongthap Bok Thai), Królewska Tajska Marynarka Wojenna (Kongthap Ruea Thai) z Królewskim Tajskim Korpusem Piechoty Morskiej oraz Królewskie Tajskie Siły Powietrzne (Kongthap Akaat Thai, RTAF). Ponadto Królewska Tajska Policja podlegająca Biuru Premiera.^[27]

Misje Królewskich Tajskich Sił Zbrojnych obejmują obronę terytorium i suwerenności kraju, ochronę monarchii, zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i reagowanie na klęski żywiołowe; armia odgrywa również dużą rolę w polityce wewnętrznej. Od upadku monarchii absolutnej armia przeprowadziła aż 20 prób zamachu stanu, ostatnio w 2014 r.^[28]

Tajskie Dowództwo Operacji Bezpieczeństwa Wewnętrznego nadzoruje operacje przeciwko rebeliantom, a także przeciwdziała terroryzmowi, handlowi narkotykami i bronią oraz pełni inne obowiązki w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego. Jest ono zarządzane głównie przez armię.^[29]

²⁴ Amnesty International (AI), Death Sentences and Executions 2023, 29.05.2024, Amnesty International (AI), Death Sentences and Executions 2022, 05.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2091962.html>

²⁵ World Coalition Against the Death Penalty, Thailand's compliance with the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment or Punishment: The Death Penalty, 30.09.2024, <https://www.theadvocatesforhumanrights.org/Res/Thailand%20CAT%20DP.pdf>

²⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, 01.01.2023 - 31.01.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

²⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

²⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

Oficjalne siły paramilitarne w Tajlandii to: Thai Rangers (Thahan Phran lub „Hunter Soldiers”) podlegające armii; paramilitarna piechota morska podległa marynarce wojennej; policja patrolu granicznego, podległa Królewskiej Policji Tajskiej; Ochotniczy Korpus Obrony i Ochotników Obrony Narodowej, oba podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Istnieje również kilka wspieranych przez rząd milicji ochotniczych, utworzonych w celu zapewnienia ochrony wiosek przed powstańcami na głębokim południu lub w celu wsparcia Tajskiego Dowództwa Operacji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.^[30]

Tajlandia ma status głównego sojusznika spoza NATO (MNNA) z USA, oznaczenie zgodnie z prawem USA, które zapewnia zagranicznym partnerom pewne korzyści w obszarach handlu obronnego i współpracy w zakresie bezpieczeństwa. Wojska tajskie i amerykańskie są gospodarzami corocznych wielonarodowych ćwiczeń wojskowych „Cobra Gold” w Tajlandii.^[31]

Od 2004 r. wojsko i powiązane siły paramilitarne walczą z muzułmańskimi separatystami w południowych prowincjach **Pattani, Yala i Narathiwat**, a także w części **Songkhla**. Powstanie jest zakorzenione w etnicznym malajskim nacjonalistycznym oporze wobec rządów Tajlandii, który nastąpił po rozszerzeniu suwerenności Syjamu nad sułtanatem Patani w XVIII wieku. Powstanie prowadzi kilka grup zbrojnych, z których największą jest **Barisan Revolusi Nasional-Koordinasi (BRN)**^[32] Najbardziej aktywnym jej skrzydłem jest obecnie **Barisan Revolusi Nasional-Koordinasi (BRN-C)**. Jest to organizacja salaficka, której celem jest przejęcie Południa Tajlandii za pomocą walki zbrojnej. BRN stosuje działania terrorystyczne.^[33]

Inne aktywne grupy to:

Runda Kumpulan Kecil (RKK) – prawdopodobnie jedno ze zbrojnych skrzydeł BRN-C, składające się z młodych salafitów, którzy stosują najbardziej brutalne metody, a po dokonaniu zamachu ukrywają się w Malezji.

Gerakan Mujahidin Islam Patani (GMIP) – nacjonalistyczna grupa, która uległa radykalizacji i sympatyzuje z Al Qaeda, a celem jej jest ustanowienie międzynarodowego kalifatu.

Barisan Bersatu Mujahidin Patani (BBMP) – powstała z radykalnego odłamu **National Front for the Liberation of Pattani (BNPP)**, posiada ideologię islamistyczną.

Patani United Liberation Organisation (PULO) - separatystyczny ruch, który powstał w oparciu o nacjonalistyczne i świeckie wartości budowania narodu Patani. Jego priorytetem było uwolnienie Patani spod rządów Tajlandii wszelkimi środkami, w tym walką zbrojną.^[34]

Od 2020 r. tajscy urzędnicy negocjują z BRN i prowadzą równoległe rozmowy z organizacją parasolową **MARA Patani**, która twierdzi, że reprezentuje grupy

³⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

³¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

³² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

³³ Wikipedia, South Thailand insurgency, https://en.wikipedia.org/wiki/South_Thailand_insurgency

³⁴ Wikipedia, South Thailand insurgency, https://en.wikipedia.org/wiki/South_Thailand_insurgency

powstańcze.^[35] W lutym 2024 r. odbyła się ostatnia runda formalnych mediacji, w czasie której obie delegacje osiągnęły zasadnicze porozumienie w sprawie wspólnego, kompleksowego planu na rzecz pokoju.^[36]

Przeszkodą w procesie pokojowym jest brak jedności między politycznymi i wojskowymi skrzydłami BRN. Niektórzy powstańcy nalegają na suwerenne i „wyzwolone Patani”, termin, który odnosi się do historycznego sułtanatu Patani i ma na celu zjednoczenie czterech południowych prowincji Pattani, Yala, Narathiwat i Songkhla, w których większość stanowią muzułmanie. Z kolei inni członkowie opowiadają się za elementami autonomii, takimi jak wytyczenie specjalnej strefy administracyjnej. Rozbieżne wizje grupy dotyczące przyszłości regionu doprowadziły do impasu między konkurującymi frakcjami.^[37]

Po zgodzie delegacji politycznej BRN na „poszukiwanie rozwiązań politycznych zgodnych z tajlandzką konstytucją” podczas rozmów w marcu 2022 r., niektórzy bojownicy BRN zwiększyli przemoc w odwecie, postrzegając proces pokojowy jako zмовę z tajlandzkimi „imperialistycznymi najeźdźcami”.^[38]

Od 2004 r. przemoc związana z powstaniem pochłonęła ponad 7 tys. ofiar śmiertelnych; rząd Tajlandii rozmieścił na południu aż 100 tys. sił wojskowych i paramilitarnych w celu zwalczania rebelii.^[39] Grupy separatystyczne działają organizując ataki terrorystyczne – najczęściej przy pomocy materiałów wybuchowych, podpalenia, korzystają z broni automatycznej.^[40]

Kambodża i Tajlandia toczą morski spór graniczny, którego początki sięgają 1973 roku. Pod przywództwem premierów Thaksina Shinawatry i Hun Sena, rządy Kambodży i Tajlandii były w stanie rozpocząć proces rozstrzygania nakładających się roszczeń poprzez podpisanie Memorandum of Understanding (MOU) w 2001 r. Jednak ze względu na wewnętrzną niestabilność polityczną w Bangkoku, obie strony spotkały się nie więcej niż siedem razy w ciągu ostatniej dekady. Obecnie negocjacje są nadal w impasie.^[41]

Ze względu na toczący się konflikt w sąsiedniej Birmie i napływ uchodźców sytuacja bezpieczeństwa na granicy tajsko-birmańskiej jest nieprzewidywalna.^[42]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Ogłoszenie w Dzienniku Królewskim podpisane przez premiera Paetongtarna Shinawatrę z dnia 25.09.2024 r. stwierdza, że ze względu na sytuację bezpieczeństwa

³⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

³⁶ The Diplomat, Ismail N., Locked in Inrest: Southern Thailand's Insurgency 20 Years On, 13.11.2024, <https://thediplomat.com/2024/11/locked-in-unrest-southern-thailands-insurgency-20-years-on/>

³⁷ The Diplomat, Ismail N., Locked in Inrest: Southern Thailand's Insurgency 20 Years On, 13.11.2024, <https://thediplomat.com/2024/11/locked-in-unrest-southern-thailands-insurgency-20-years-on/>

³⁸ The Diplomat, Ismail N., Locked in Inrest: Southern Thailand's Insurgency 20 Years On, 13.11.2024, <https://thediplomat.com/2024/11/locked-in-unrest-southern-thailands-insurgency-20-years-on/>

³⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

⁴⁰ Wikipedia, South Thailand insurgency, https://en.wikipedia.org/wiki/South_Thailand_insurgency

⁴¹ The Diplomat, Jones W. J., In Recent Border Controversies, Thailand's Government Has Been Missing in Action, 12.12.2024, <https://thediplomat.com/2024/12/in-recent-border-controversies-thailands-government-has-been-missing-in-action/>

⁴² GOV.UK, Foreign travel advice, Thailand, 21.02.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/thailand/regional-risks>

w regionie południowym Tajlandii, egzekwowanie ustawy o bezpieczeństwie wewnętrznym zostanie przedłużone w 19 dystryktach w czterech południowych prowincjach od 01.10.2024 r. do 30.09.2025 r. Są to dystrykty Yi-ngo, Sungai Kolok, Waeng i Sukhirin w Narathiwat; Yaring, Panare, Mayo, Mai Kaen, Thung Yang Daeng, Kapho i Mae Laen w Pattani; Betong, Raman, Kabang i Krong Pinang w Yala; oraz Na Thawi, Chana, Thepha i Saba Yoi w Songkhla.^[43]

Ustawa o bezpieczeństwie wewnętrznym z 2008 r. zastępuje prawo wojenne oraz ustawę o stanie wyjątkowym, które uprzednio były stosowane w zapalnych regionach kraju i pozwalały wojsku na rozległą ingerencję w sferę cywilną oraz arbitralne wykorzystywanie i nadużywanie władzy. Ustawa podporządkowuje wojsko władzom cywilnym poprzez przyznanie premierowi prawa do podejmowania ostatecznych decyzji, zapobiega również arbitralnym zatrzymaniom, nakładając na wojsko wymóg uzyskania nakazu sądowego.^[44]

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Tajlandii w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 10 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 15 ofiar cywilnych.^[45]

Incydenty, w których giną cywile to sporadyczne, pojedyncze ataki przeprowadzane przez muzułmańskie grupy separatystyczne za pomocą broni maszynowej. Ofiarami są głównie osoby związane z administracją lokalną lub wojskiem (ataki na wojskowych przebywających w cywilu). Zdarzają się również ataki na przypadkowe lub wybrane osoby cywilne. Ogólnie ludność cywilna nie jest celem ataków. Do ataków dochodzi w regionach zamieszkałych przez malajskich muzułmanów: Pattani, Yala i Narathiwat przy granicy z Malezją.^[46]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Tajlandii nie odnotowano działań zbrojnych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.

⁴³ Bangkok Post, Military Plans to Whitdraw from the South by 2007, 02.10.2024, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2876103/military-plans-to-withdraw-from-south-by-2027>

⁴⁴ Konrad Adenauer Stiftung, Atligan C., The Internal Security Act (ISA), Implications for the Southern Conflict, 12.2008, https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=709cb6ad-4480-f429-551e-4b504674d444&groupId=252038

⁴⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand , Civilians, 01.01.2023 -31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Civilians, Malay Muslim Separatists, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

Ataki muzułmańskich separatystów to głównie ataki z użyciem broni palnej, podkładanie ładunków wybuchowych, podpalenia. Np. w dniu 22.03.2024 r. malajscy separatyści muzułmańscy podpalili stację benzynową w Ko Chan, Mayo (Pattani) w wyniku której zginął jeden z jej pracowników. Incydent ten jest częścią serii podpażeń obejmujących ponad 40 lokalizacji w całym regionie. Władze uważają, że ataki zostały zaaranżowane w celu sparaliżowania lokalnej gospodarki, podważenia zaufania do sił bezpieczeństwa i zaszczepienia niepokoju podczas Ramadanu, potencjalnie związanych z 20. rocznicą incydentu Tak Bai z 2004 roku (masakry, w której zginęło 85 osób).^[47]

W dniu 25.04.2024 r. około 20 malajskich separatystów muzułmańskich zdetonowało pięć granatów w elektrowni na biomasę w wiosce Kam Pong Lu Wa, Pa Rai, Mae Lan (Pattani). Pracowników tego zakładu początkowo przetrzymywano, ale później uwolniono. Zakład, w tym pojazdy i maszyny, zostały uszkodzone. Nie odnotowano rannych ani ofiar śmiertelnych.^[48]

W dniu 07.11.2024 r. czterech malajskich separatystów muzułmańskich, przebranych za muzułmańskie kobiety, śmiertelnie postrzeliło burmistrza gminy Rueso Subdistrict w sali konferencyjnej w jego fabryce odzieży w wiosce Yalaebo, Rueso, (Narathiwat). Separatyści, którzy przybyli na dwóch motocyklach, weszli do budynku i zaatakowali burmistrza podczas spotkania, zabijając go na miejscu.^[49]

24.11.2024 r. malajski separatysta muzułmański zabił 52-letniego mieszkańca w wiosce Tue Ngo, Si Banphot, Si Sakhon (Narathiwat), gdy ten jechał motocyklem, aby zebrać produkty leśne w pobliżu pasma górskiego Mae Ta. Separatysta zatrzymał jadącego, po czym dwukrotnie śmiertelnie postrzelił go z pistoletu kalibru 9 mm i zbiegł z miejsca zdarzenia.^[50]

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Tajlandii nie odnotowano działań zbrojnych o charakterze odwetowym, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Tajlandii nie odnotowano zagrożeń związanych ze złą sytuacją humanitarną, która byłaby spowodowana sytuacją bezpieczeństwa.

⁴⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Civilians, Malay Muslim Separatists, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Civilians, Malay Muslim Separatists, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Civilians, Malay Muslim Separatists, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Civilians, Malay Muslim Separatists, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Tajlandia jest państwem zagrożonym terroryzmem. Do ataków dochodziło w przeszłości w Bangkoku, na Phuket i w innych popularnych wśród turystów miejscach oraz bazarach, obiektach kultu religijnego, budynkach użyteczności publicznej.^[51]^[52]

Ataków terrorystycznych dokonują wewnętrzne malajskie muzułmańskie ugrupowania separatystyczne. W 2023 r. odnotowano 47 ataków z użyciem materiałów wybuchowych w Yala i Narathiwat. W ich wyniku śmierć poniosło 14 osób. W 2024 r. odnotowano 48 ataków, w których śmierć poniosło 5 osób. Większość ataków jest przeprowadzana na cele wojskowe, żołnierzy oraz policję i administrację. Zdarzają się również ataki w miejscach publicznych. Np. W dniu 03.08.2023 r. w wiosce Ai Tue-Ngo, tambon Si Sakhon, (Narathiwat) wybuchła bomba, zabijając jednego cywila i raniąc jedną osobę. Według śledztwa bomba o wadze 20 kilogramów została zakopana w odplywie pod nawierzchnią drogi. Uważa się, że bomba została podłożona przez malajskich separatystów muzułmańskich, którzy celowali w pojazd, zakładając, że należał on do urzędników.^[53]

W dniu 09.08.2024 r. wybuchły trzy bomby podłożone przez muzułmańskich separatystów w pobliżu Wydziału Śledczego Policji Prowincji Pattani i wejścia na molo rybackie Pattani w Yu Yo, Bana, Mueang, Pattani, przy czym jedna z bomb została podłożona w samochodzie. Eksplozja uszkodziła ścianę Wydziału Śledczego Policji Prowincji Pattani i lekko raniła jedną osobę. Pozostałe dwie bomby, które były improwizowanymi ładunkami wybuchowymi (IED), zostały umieszczone w koszu na śmieci i na skrzyżowaniu drogi w pobliżu molo, ale nie spowodowały żadnych ofiar.^[54]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W ACLED brak jest informacji dotyczących pozaprawnych egzekucji, uprowadzeń i pogromów w latach 2023-2024 nie związanych z konfliktem.^[55]

Nie było doniesień, że rząd lub jego agenci dopuścili się arbitralnych lub bezprawnych zabójstw, w tym zabójstw pozasądowych, w ciągu 2023 roku (przyp. aut.: nie związanych z konfliktem).^[56] W 2023 r. pojawiły się doniesienia o zabójstwach

⁵¹ Smart Traveller, Thailand, 17.01.2025, <https://www.smarttraveller.gov.au/destinations/asia/thailand>

⁵² Smart Traveller, Thailand, 17.01.2025, <https://www.smarttraveller.gov.au/destinations/asia/thailand>

⁵³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Explosions/remote violence, 01.01.2023 –31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Explosions Remote violence, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, 01.01.2023 - 31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁶ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

dokonanych zarówno przez siły rządowe, jak i powstańcze w związku z konfliktem w najbardziej wysuniętych na południe prowincjach.^[57]

W dniu 07.07.2023 r. władze oskarżyły oficera wojskowego i funkcjonariusza służb bezpieczeństwa o zabicie trzech muzułmańskich mieszkańców wioski na górze w dystrykcie Ra-ngae w Narathiwat w 2019 roku. Rządowe siły bezpieczeństwa dokonały tego potrójnego zabójstwa podczas nalotu, sądząc, że wieśniacy byli powstańcami.^[58]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Konstytucja zapewnia wolność pokojowego gromadzenia się, z zastrzeżeniem ograniczeń wprowadzonych w celu „ochrony interesu publicznego, pokoju i porządku lub dobrych obyczajów, a także ochrony praw i wolności innych osób”. Rząd konsekwentnie nie przestrzegał tego prawa. Wolność zgromadzeń jest ograniczana.^{[59][60]}

ACLED odnotował w 2023 r. 118 protestów, zaś w 2024 r. 185 takich wydarzeń, jednak wszystkie z nich miały charakter pokojowy.^[61]

W dniu 22.08.2023 r. Sąd Karny nakazał Królewskiej Policji Tajlandii wypłacenie odszkodowania dwóm antyrządowym demonstrantom poważnie ranionym przez policję w 2021 roku. Kanister z gazem łzawiącym rzucony przez policję w tłum podczas protestu w Bangkoku zranił Thanata „Luk Nut” Thanakitamnua; RTP nakazano zapłacić Luk Nutowi 3,05 miliona bahtów (87 300 USD). Thanakorn Phanpinij, który doznał podobnych obrażeń podczas protestu w Din Daeng, otrzymał 4,2 miliona bahtów (120 000 USD).^[62]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Tajlandia jest krajem źródłowym, tranzytowym i docelowym dla handlu ludźmi. Handlarze wykorzystują kobiety, mężczyzn, osoby LGBTQI+ i dzieci z różnych krajów do pracy w usługach seksualnych i przymusowej pracy.^[63]

Kraj ten jest także głównym punktem tranzytowym dla handlu bronią, ponieważ broń często przechodzi przez ten kraj, aby dotrzeć do Mjanmy - gdzie jest używana przez etniczne grupy zbrojne i przestępców. Tajlandia jest również krajem docelowym dla przemytu broni z Kambodży.^[64]

⁵⁷ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁵⁸ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁵⁹ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁶⁰ Freedom House, Freedom in the World 2024 – Thailand, <https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2024>

⁶¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, Explosions Remote violence, 01.01.2023-31.12.2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶² USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁶³ Global Organized Crime Index, Thailand, <https://ocindex.net/country/thailand>

⁶⁴ Global Organized Crime Index, Thailand, <https://ocindex.net/country/thailand>

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Konstytucja zapewnia swobodę przemieszczania się wewnątrz kraju, podróżowania za granicę, emigracji i repatriacji. Rząd wprowadził jednak pewne wyjątki dotyczące „utrzymania bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, dobrobytu publicznego, planowania przestrzennego lub dobrobytu młodzieży”.^[65]

Obywatele Tajlandii mają na ogół swobodę podróżowania i wyboru miejsca zamieszkania. Jednak przemieszczanie się może być ograniczone na obszarach dotkniętych konfliktem zbrojnym. Wielu Tajów, na których ciążyą upolitycznione zarzuty karne związane z protestami prodemokratycznymi w latach 2020-21, nie może podróżować za granicę.^[66]

Rząd ograniczył przemieszczanie się osób zarejestrowanych jako bezpaństwowcy oraz członków plemion górskich i innych grup mniejszościowych, którzy nie byli obywatelami, ale posiadali wydane przez administrację dowody tożsamości. Władze zabroniły posiadaczom takich kart podróżowania poza ich rodzime prowincje bez przepustki zatwierdzonej przez szefa dystryktu. Osoby łamiące przepisy podlegały karze grzywny lub pozbawienia wolności od 45 do 60 dni. Osoby nieposiadające kart w ogóle nie mogły podróżować. Organizacje praw człowieka donosiły, że policja na śródlądowych punktach kontrolnych często żądała łapówek w zamian za zezwolenie bezpaństwowcom na przemieszczanie się z jednej prowincji do drugiej.^[67]

Lokalne władze wymagały od rezydentów niebędących obywatelami, w tym tysięcy etnicznych Szanów i innych członków mniejszości niebędących plemionami górskimi, ubiegania się o pozwolenie od stałego sekretarza Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na podróże zagraniczne.^[68]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Populacja miejska w Tajlandii stanowi 53.6% (2023), zaś współczynnik urbanizacji wynosi 1.43%.^[69]

⁶⁵ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁶⁶ Freedom House, Freedom in the World 2024 – Thailand, <https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2024>

⁶⁷ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁶⁸ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>

⁶⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

Najwyższa gęstość zaludnienia występuje w Bangkoku i jego okolicach. Znaczne skupiska ludności występują w dużych częściach kraju, szczególnie na północ i północny wschód od Bangkoku oraz w skrajnie południowym regionie kraju.^[70]

Migracje wewnętrzne w Tajlandii są w dużej mierze motywowane nierównym poziomem rozwoju obszarów wiejskich i miejskich kraju oraz brakiem wystarczających możliwości utrzymania się w przypadku tych pierwszych. Ludność migruje głównie z północno i północno-wschodnich regionów Tajlandii, natomiast głównymi miejscami docelowymi jest Bangkok i okolice oraz region centralny.^[71]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Wewnętrzne przesiedlenia w Tajlandii w przeszłości były w dużej mierze wynikiem przemocy na tle etniczno-nacjonalistycznym na południu kraju^[72], jak również katastrof naturalnych, np. powodzi.^[73] Według lokalnych władz, od 25.11.2024 r. ponad 40 tys. osób przebywało w obozach pomocy w prowincjach Songkhla, Pattani, Yala i Narathiwat, głównie z powodu powodzi.^[74]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Nie notuje się przypadków przesiedleń/ruchów uchodźczych obywateli Tajlandii do krajów sąsiednich, jednak na całym świecie diaspora tajska liczy około 1,1 miliona ludzi (około 2% całej populacji Tajlandii).^[75]

Najbardziej znaczące populacje osób pochodzących z Tajlandii zamieszkują Stany Zjednoczone (247.000 osób), Koreę Południową (101.000), Australię (72.000), Tajwan (64.000), Niemcy (58.000) i Wielką Brytanię (48.000).^[76]

Tajska imigracja do Stanów Zjednoczonych, praktycznie nieistniejąca w pierwszej połowie XX wieku, zintensyfikowała się podczas wojny w Wietnamie. Wtedy też USA założyły w Tajlandii szereg baz wojskowych, a wielu amerykańskich żołnierzy poślubiło Tajki, które następnie wyemigrowały do Stanów Zjednoczonych wraz ze swoimi mężami. Do USA migrowało również wielu wykwalifikowanych pracowników, takich jak lekarze i biznesmeni. Tajska diaspora bardzo łatwo zasymilowała się z kulturą amerykańską i zachodnią.^[77]

PODSUMOWANIE

Tajlandia jest monarchią konstytucyjną.

⁷⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, , <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>

⁷¹ Integral Human Development, Country Profiles, Thailand, <https://migrants-refugees.va/country-profile/thailand/>

⁷² Integral Human Development, Country Profiles, Thailand, <https://migrants-refugees.va/country-profile/thailand/>

⁷³ IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Country Profile, Thailand, <https://www.internal-displacement.org/countries/thailand>

⁷⁴ IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Country Profile, Thailand, <https://www.internal-displacement.org/countries/thailand>

⁷⁵ Pilot Guides, The Thai Diaspora, <https://www.pilotguides.com/study-guides/the-thai-diaspora/>

⁷⁶ Pilot Guides, The Thai Diaspora, <https://www.pilotguides.com/study-guides/the-thai-diaspora/>

⁷⁷ Pilot Guides, The Thai Diaspora, <https://www.pilotguides.com/study-guides/the-thai-diaspora/>

W Tajlandii jest wymierzana kara śmierci, ale od 2018 r. nie była wykonywana.

Na południu Tajlandii toczy się konflikt zbrojny między rządem Tajlandii a muzułmańskimi grupami separatystycznymi. Obecnie trwają rozmowy pokojowe, jednak niektóre z grup nadal stosują przemoc w postaci jednostkowych incydentów o charakterze terrorystycznym, w prowincjach Pattani, Yala i Narathiwat, a także w części Songkhla.

Ludność cywilna bywa ofiarą sporadycznych, często przypadkowych ataków więc nie stwierdza się powszechnego zagrożenia życia dla mieszkańców Tajlandii.

Obecnie walki nie powodują przesiedleń ludności, aczkolwiek do przesiedleń dochodzi wskutek katastrof naturalnych.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIABIBLIOGRAFIA:

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Thailand, 01.01.2025, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. Amnesty International (AI), Death Sentences and Executions 2023, 29 05.2024, Amnesty International (AI), Death Sentences and Executions 2022, 05.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2091962.html>
3. ASE/ANUP, Administrative divisions map of Thailand 2002, <https://aseanup.com/free-maps-thailand/>
4. Bangkok Post, Military Plans to Whitdraw from the South by 2007, 02.10.2024, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2876103/military-plans-to-withdraw-from-south-by-2027>
5. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Thailand, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/thailand/>
6. Freedom House, Freedom in the World 2024 – Thailand, <https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2024>
7. Global Organized Crime Index, Thailand, <https://ocindex.net/country/thailand>
8. GOV.UK, Foreign travel advice, Thailand, 21.02.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/thailand/regional-risks>
9. IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Country Profile, Thailand, <https://www.internal-displacement.org/countries/thailand>
10. IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Country Profile, Thailand, <https://www.internal-displacement.org/countries/thailand>
11. Integral Human Development, Country Profiles, Thailand, <https://migrants-refugees.va/country-profile/thailand/>
12. Konrad Adenauer Stiftung, Atligan C., The Internal Security Act (ISA), Implications for the Southern Conflict, 12.2008, https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=709cb6ad-4480-f429-551e-4b504674d444&groupId=252038
13. Nishimura and Asahi, New Classification of Narcotics Under Cathegory 5 of the Narcotics Code, <https://www.nishimura.com/en/knowledge/publications/20220301-32796>
14. Pilot Guides, The Thai Diaspora, <https://www.pilotguides.com/study-guides/the-thai-diaspora/>
15. PWN, Tajlandia, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Tajlandia-Ustroj-polityczny;4575504.html>
16. Royal Thai Embassy, Canberra, Australia, Monarchy of Thailand, <https://canberra.thaiembassy.org/th/content/monarchy-of-thailand?cate=642bbc7597c1f2274b022853>

17. Smart Traveller, Thailand, 10.11.2023,
<https://www.smartraveller.gov.au/destinations/asia/thailand>
18. Thailand Embassy, Administrative divisions,
<https://www.thailandembassy.org/administrative>
19. Thailand Law Library, Murder Death (Sections 288-294), Criminal Code,
<https://library.siam-legal.com/thai-law/criminal-code-murder-death-sections-288-294/>
20. The Diplomat, Ismail N., Locked in Inrest: Southern Thailand's Insurgency 20 Years On, 13.11.2024, <https://thediplomat.com/2024/11/locked-in-unrest-southern-thailands-insurgency-20-years-on/>
21. The Diplomat, Jones W. J., In Recent Border Controversies, Thailand's Government Has Been Missing in Action, 12.12.2024,
<https://thediplomat.com/2024/12/in-recent-border-controversies-thailands-government-has-been-missing-in-action/>
22. The Nation, Some facts about the Provy Council of Thailand, 01.12.2023,
<https://www.nationthailand.com/thailand/general/40033403>
23. USDOS (US Depaartment of State), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Thailand, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/countries/thailand/>
24. Wikipedia, South Thailand insurgency,
https://en.wikipedia.org/wiki/South_Thailand_insurgency
25. World Coalition Against the Death Penalty, Thailand's compliance with the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment or Punishment: The Death Penalty, 30.09.2024,
<https://www.theadvocatesforhumanrights.org/Res/Thailand%20CAT%20DP.pdf>